

Dag gevangenis om de hoek

Staatssecretaris Fred Teeven bezuinigt fors op het gevangeniswezen. Veel penitentiaire inrichtingen gaan dicht en het strafregime wordt soberder. Volgens sommigen is het wachten op problemen. Maar strafrechtadvocaten vinden niet alles even slecht.

Michel Knapen

De auto in, en méér kilometers maken. Nu de komende vijf jaar bijna dertig inrichtingen voor gedetineerden hun deuren sluiten, zullen strafrechtadvocaten verder moeten reizen om voorlopig gehechten en gevangenen te bezoeken. Het gemak van een gevangenis om de hoek is dan verleden tijd. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) bezuinigt fors op het gevangeniswezen, en strafrechtadvocaten gaan dat merken. Of toch niet?

‘Ach, dat valt wel mee’, zegt Hein Vogel van Veraart De Granada Strafrechtadvocaten in Alkmaar. ‘De PI Heerhugowaard Alkmaar, locatie Westlinge gaat dicht, maar dat is al jaren een gevangenis en daar komen we toch al veel minder dan in huizen van bewaring. Zelf heb ik één cliënt in die gevangenis.’ Een vergelijkbare reactie geeft Bart van Gils van Molkenboer & Van der Kolk in Tilburg. De sluiting van de gevangenis in zijn woonplaats raakt hem niet. ‘Daar zitten alleen Belgische gedetineerden en daar komen wij al jaren niet meer.’

Ook Judith Kwakman van Knottenbelt & Kwakman Strafrechtadvocaten in Assen zegt niet zoveel problemen te hebben met de sluiting van ‘haar’ gevangenis. ‘Wel als alles in het noorden dicht zou gaan, zoals eerder de plannen waren. Leeuwarden en Ter Apel blijven toch open, dat is een uur rijden. Opgeteld hebben de sluitingen niet zoveel invloed op onze reistijden, en dat geldt denk ik voor meeste strafrechtadvocaten in de drie noordelijke provincies.’

Dat is ook het beeld dat Esther Vroegh van Mesland & Vroegh Advocaten in Haarlem schetst. ‘We voeren een landelijke praktijk, zitten daardoor al veel op de weg en de sluiting van de koepel in Haarlem heeft op ons rijgedrag niet veel invloed.

Judith Kwakman:
‘Wie gefrustreerd is, keert minder gemakkelijk terug in de maatschappij’

Het is wel een groot punt van zorg hoe je de bezoeken aan gedetineerden allemaal georganiseerd krijgt. In die zin komen de bezuinigingen voor een groot deel terecht op de schouders van de strafrechtadvocatuur.’

Meer problemen voorziet Vroegh bij familieleden van gedetineerden, en voor het vervoer van gedetineerden van de gevangenis naar de rechtbank. ‘Rechters, officieren van justitie en strafrechtadvocaten klagen al langer dat door vertragingen op de weg zittingen pas uren later

kunnen beginnen. Dat wordt alleen maar erger.’

Lichtpuntje

Toch is er ook een lichtpuntje, zegt de Bredase strafrechtadvocaat Joost Dionisius van DNA Strafrechtadvocaten. ‘Misschien moeten we verder reizen om cliënten te spreken, maar aangezien er minder PI’s zijn, zitten je cliënten wel meer geconcentreerd. Je kunt bezoeken dan beter combineren, ook wanneer je normaliter niet direct aanleiding zou hebben gezien om je cliënten te bezoeken. Met dergelijke onaangekondigde bezoeken spreek je hen misschien wel vaker dan voorheen.’ Dat gecombineerde bezoeken een reiskostenbesparing voor de staat opleveren, is volgens Dionisius een mooie bijkomstigheid.

Over de versobering van het gevangenisregime zijn de strafrechtadvocaten niet te spreken. Kwakman spreekt van een ‘achteruitgang van de kwaliteit van leven in de gevangenis’. ‘Straf betekent al opsluiting, daar moet niet nog eens

Masterplan

Maatregelen bij de Dienst Justitiële Inrichtingen op een rij

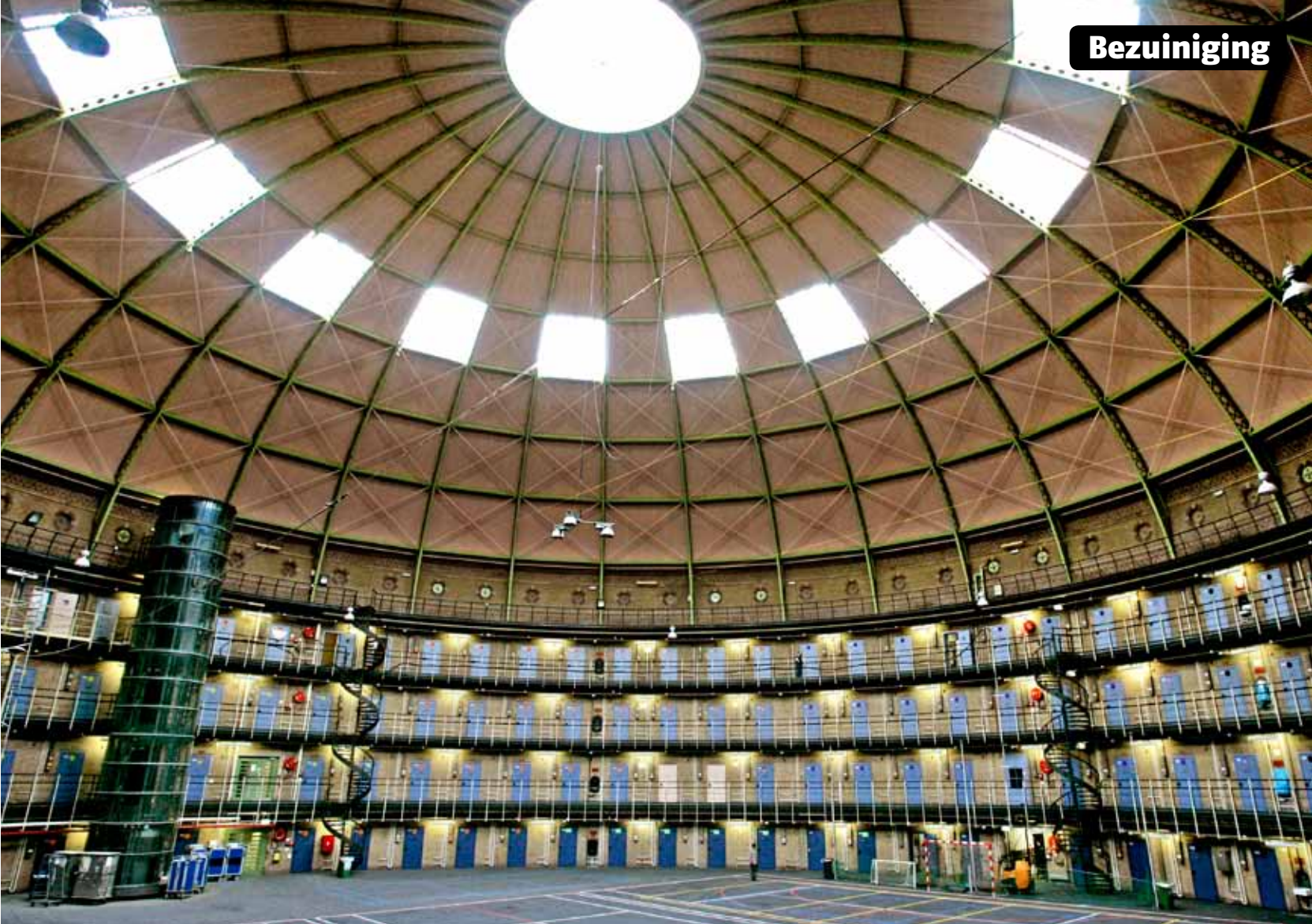
- De Dienst Justitiële Inrichtingen moet tot 2018 340 miljoen euro bezuinigen.
- In de komende vijf jaar sluiten 26 gevangenissen, één jeugdgevangenis en drie tbs-klinieken hun deuren.
- Het aantal gevangeniszellen neemt in die periode met ruim 13 procent af. Over vijf

jaar zijn er van de huidige 12.595 plaatsen in de gevangenis nog 10.917 over.

- Het aantal tbs-plaatsen neemt af van 1867 (nu) tot 1339 (in 2018) – ruim vijfhonderd minder.
- In Veenhuizen en Zaanstad worden nieuwe inrichtingen gebouwd.
- Het aantal tweepersoonscellen zal in de komende vijf jaar verdubbelen van ruim 1400 naar bijna 2800.
- Detentie wordt soberder

voor minstens een derde (4100 gedetineerden) van de ruim twaalfduizend gevangenen. Avond- en weekendactiviteiten verdwijnen. Alleen het wettelijk minimum voor activiteiten blijft overeind.

- Na twee derde van de straf vrijkomen is er niet meer bij. In plaats daarvan kunnen gevangenen in aanmerking komen voor elektronische detentie: de enkelband.
- De tbs-behandeling van tien jaar gaat terug naar acht jaar.

De Koepelgevangenis in Haarlem zal ook sluiten door bezuinigingen.

een onmenselijke behandeling bij komen. Dat leidt tot meer frustratie bij gedetineerden, wat voor het personeel meer onveiligheid oplevert. Wie gefrustreerd is, keert minder gemakkelijk terug in de maatschappij of vormt daar opnieuw een groter risico. Bovendien zijn gevangenen door de bezuinigingen sowieso al minder voorbereid op een terugkeer.’

Nu al zitten gedetineerden vaak twintig uur per dag achter de deur, weet Esther Vroegh. ‘Dan moet je niet overgaan tot méér tweepersoonscellen. Veel gedetineerden hebben psychosociale problemen en bovendien zijn cellen vaak niet ingericht voor twee mensen waarbij beiden ook nog een beetje privacy hebben. Tel daarbij op dat er minder personeel is, wat ook nog eens lager is opgeleid – het moet immers goedkoper – en dan is het wachten op problemen.’

Nu zijn er, zegt Joost Dionisius, altijd gevangenen die het wel gezellig vinden als ze een kaartmaatje in hun cel hebben.

‘Maar velen zijn daarvoor niet geschikt. Het komt dus neer op een goede selectie.’

Die selectie is ook van belang voor een ander onderdeel van Teevens plan: de elektronische thuisdetentie. Dionisius juicht die verruimde mogelijkheid toe omdat een gefaseerde terugkeer in de maatschappij het resocialisatie-doel van de straf ten goede komt. Ook Vroegh vindt de enkelband voor sommigen een goede oplossing. ‘Gedetineerden moeten wel voldoen aan de drie W’s: wonen, werken – oneerbiedig gezegd – wijf. Velen hebben geen baan en krijgen dus geen elektronisch toezicht. Gedetineerden zonder huis maken al helemaal geen kans. Rechters zouden creatiever moeten omgaan met het cellentekort, zoals het laten storten van een borgsom. Dat gebeurt elders in de wereld ook.’

Ook Kwakman vraagt zich af wie thuis zijn straf mag uitzitten en wie in de gevangenis. ‘Daarvoor heb je duidelijke criteria nodig. Als iemand met een

partner eerder naar huis mag, dan leidt dat tot rechtsongelijkheid. Mijn voorstel is dan ook: maak van thuisdetentie een hoofdstraf, zodat de rechter kan bepalen wie die krijgt.’

Helemaal problematisch vinden strafrechtadvocaten de verkorting van de tbs-behandeling. Kwakman: ‘Directeuren van tbs-instellingen streven al naar sneller verlof, maar het ministerie van Veiligheid en Justitie is juist erg streng bij verlof-aanvragen. Teeven moet dan zelf soepeler worden en tbs’ers eerder op verlof sturen, anders kan hij deze ambitie niet waarmaken. Dat geldt ook voor zedendelinquenten. Die vinden na hun straf of behandeling heel moeizaam een huis omdat burgemeesters erg strikt zijn. Ze laten lang niet iedereen in hun gemeente toe of hanteren maximumquota. Die moeten dan ook toeschietelijker worden. Teeven zal dan ook met de burgemeesters moeten gaan praten. Anders blijft de kortere tbs-behandeling een wassen neus.’